

Маја Дејановић

ЈУ Народна библиотека Градишка
maja.jdejanovic@gmail.com

027.022-052:021.1/4

02:004

028.01:027.022

Биљана Ђелић

ЈУ Народна библиотека Мркоњић Град
biljanacelic1@gmail.com

Стручни чланак

БОРБА ЗА ЧИТАЊЕ У 21. ВИЈЕКУ – ТРКА НАРОДНИХ БИБЛИОТЕКА СА ВРЕМЕНОМ

Сажетак: Народне библиотеке су драгоцен ресурси у друштву и мада делује да је читање мање популарно у свјетлу дигиталних медија, постоји неколико начина како се библиотеке могу прилагодити промјенама у 21. вијеку. У раду ће бити ријечи о начину или могућностима народних библиотека да задрже кориснике у дигиталном добу. Библиотека треба да обезбиједи приступ дигиталним садржајима како би корисницима омогућила читање е-књига, аудио-књига, часописа и других дигиталних извора. Осигуравање приступа рачунарима, повезаним на интернет, или путем WiFi мреже, која је доступна библиотечким корисницима, постаје најважнији вид пословања. Како би комуницирале са корисницима и промовисале услуге, библиотеке могу искористити друштвене мреже као што су Фејсбук, Инстаграм и Твитер или створити онлајн заједницу корисника путем форума или група за размјену препорука за читање. Сарадњом са разним образовним институцијама, књижарама и музејима може се створити синергија између различитих облика културних искустава и организовати низ заједничких догађаја, књижевних фестивала, предавања и радионица.

Кључне ријечи: библиотеке, библиотекари, корисници, читаоци, читање, интернет, е услуге.

Увод

Дигитална трансформација представља кључни фактор у развоју библиотека у 21. вијеку. Са већом доступношћу технологије и промјенама у начину на који људи приступају информацијама, библиотеке се суочавају са изазовом новог дигитал-

ног доба. Традиционалне библиотеке су познате по својој улози чувара писане ријечи и чвориштима знања, али данас се очекује да буду много више од тога. Оне би требало да буду иновативне, интерактивне и прилагођене потребама дигиталне генерације. Дигитална трансформација библиотека подразумијева примјену информационих технологија и дигиталних алата у свим аспектима библиотечног рада. То укључује дигитализацију библиотечке грађе и извора, развој електронских библиотека и дигиталних колекција, имплементацију напредних претраживачких система и управљање подацима. Дигитализација омогућава ширење приступа знању и информацијама широм свијета. Људи могу приступити ресурсима библиотеке без обзира на физичку удаљеност и вријеме, што отвара нове могућности учења и истраживања. Дигиталне технологије омогућавају интерактивност и ангажовање корисника. Библиотеке могу креирати интерактивне платформе за учење, организовати вебинаре и радионице и омогућити корисницима да допринесу креирању садржаја. Дигитална трансформација библиотека омогућава ефикасније управљање ресурсима и подацима. Дигитални системи за управљање библиотечким фондом олакшавају претрагу и проналажење материјала, док аналитика података омогућава библиотекарицама да разумију потребе корисника и прилагоде услуге наведеним захтјевима. Посебно је важно истаћи потребу за континуираним прилагођавањем и иновирањем у електронском окружењу, како би библиотеке остале релевантне и корисне у данашњем информационом добу. Дигитализација има дубок и широк утицај на начин на који се знање и информације дијеле и конзумирају широм свијета. Путем интернета и онлајн платформи, информације су сада доступне брже и лакше него икад прије. Ова трансформација омогућава сарадњу и учење без обзира на географске и културне разлике. Ипак, са свим овим предностима долазе и изазови. Дигиталне информације могу бити несигурне и лако се шире нетачне вијести. Исто тако, неки људи могу бити искључени из овог новог дигиталног окружења због недостатка приступа интернету или техничке спремности. Одржавање баланса између традиционалних и дигиталних услуга, као и обезбјеђивање инклузивности, представљају кључне аспекте који ће обликовати будућност библиотека у дигиталном добу.

Неопходно је да библиотеке пружају разне услуге као што су:

- Приступ интернету и рачунарима: Народне библиотеке требало би да обезбиједу бесплатан приступ интернету путем рачунара или WiFi мреже. То омогућава корисницима да претражују онлајн ресурсе, читају е-књиге, приступају дигиталним часописима и истражују друге дигиталне изворе информација. Важно је да библиотеке осигурају довољан број рачунара и стабилну интернет везу како би корисници могли да уживају у електронским ресурсима без потешкоћа.
- Приступ дигиталним колекцијама е-књига и аудио-књига: Народне библиотеке требало би да уложе напоре у креирање разноврсне понуде дигиталних публикација и аудио-књига како би корисницима омогућили приступ разноликом садржају. У ову активност се може укључити сарадња са издавачима и добављачима дигиталних садржаја ради стицања лиценци за е-књиге и аудио-књиге, које корисници могу посуђивати путем онлајн платформе библиотеке.
- Едукација о коришћењу дигиталних садржаја: Народне библиотеке могу да организују едукативне програме и радионице како би корисницима помогле да се оспособе за коришћење дигиталних садржаја, претраживање интернета, коришћење е-књиге, управљање дигиталном библиотеком и сигурном коришћењу дигиталних алата. Пружање корисницима потребних вјештина и знања повећава се њихова способност да користе дигиталне ресурсе библиотеке.
- Онлајн платформе за посуђивање и читање: Народне библиотеке могу користити онлајн платформе за посуђивање и читање е-књига како би корисницима омогућиле једноставан приступ дигиталним садржајима. То може укључити имплементацију корисничких рачуна на дигиталним платформама, који омогућавају преглед, посуђивање и читање е-књиге путем њихових личних уређаја као што су таблети, паметни телефони или е-читачи.
- Дигиталне архиве и ресурси: Културно наслеђе (културна баштина, културна добра) је веома широк појам. Оно представља начин живота, традицију и вјеровања одређене зајед-

нице и преноси се кроз вијекове са генерације на генерацију.¹ Народне библиотеке могу дигитализовати дио својих физичких збирки како би створиле дигиталне архиве и ресурсе који су доступни на мрежи у сврху промоције и заштите културног наслеђа. То омогућава корисницима да приступе ријетким књигама, историјским документима и другим посебним збиркама које су иначе ограничене физичким приступом. Дигитални архиви могу бити организовани према одређеним темама, ауторима или раздобљима, пружајући једноставан приступ вриједном културном и историјском материјалу. Дигиталне збирке имају могућност претраживања и то по: аутору, наслову, апстракт, издавачу, мјесту издавања публикације, штампару, датуму дигитализације, датуму публикавања, географским одредницама, прилозима, забиљешкама у складу са унесеним метаподацима приликом креирања дигиталног објекта. Сви дигитални објекти повезују се у дигиталну збирку која чини цјелину са другим збиркама на дигиталном репозиторијуму. Претрагу је могуће проширити на репозиторијум или сузити до посебне збирке из које желимо добити резултат претраге. Програмима за оптичко препознавање текста омогућујемо корисницима употребу и пренос текста публикације у друге дигиталне видове изражавања уз поштовање одредаба *Закона о ауторским и сродним правима*. Оптичко препознавање текста омогућиће кориснику који претражује дигиталне збирке да добије резултате и из дигиталног објекта а не само метаподатака. У складу са начином на који је постављен дигитални репозиторијум библиотеке у веб-окружењу, могуће је допустити и спољним претраживачима да приликом претраге одређеног појма у претраживачу корисник добије резултат из дигиталне збирке, иако не претражује на репозиторијуму гдје су збирке постављене.²

1 Биљана Билбија, *Основи библиошкарства* (Бањалука, Народна и универзитетска библиотека Републике Српске, 2015), 147.

2 ЈУ Народна библиотека Градишка. Дигитални репозиториј, доступно на: <https://bit.ly/4aqMBJQ> (преузето 20.05.2023)

- Мобилне апликације и виртуелне садржаје: Библиотеке могу развити властите мобилне апликације³ које омогућавају корисницима да приступе дигиталним ресурсима, примају обавјештења о новим књигама, учествују у књижевним клубовима и добијају персонализоване препоруке. Осим тога, библиотеке могу створити виртуелне садржаје попут виртуелних тура, интерактивних лекција и виртуелних књижевних дешавања како би корисницима пружиле богато дигитално искуство.
- Партнерства са другим дигиталним платформама: Библиотеке могу остварити партнерства са другим дигиталним платформама, као што су онлајн књижаре, читаонице е-књига и едукативне веб-странице. Ова сарадња може омогућити корисницима једноставан прелаз између библиотечких ресурса и других дигиталних платформи, проширујући њихов приступ разноврсном садржају и омогућавајући им да пронађу нове књиге, ауторе и интерактивне материјале.
- Праћење дигиталних трендова и евалуација: Библиотеке треба да прате дигиталне трендове и технолошке иновације како би себе прилагодиле промјенама и осигурале да њихови дигитални ресурси и услуге буду релевантни и корисни. Континуирано праћење корисничких повратних информација, анализа података о посуђивању дигиталних садржаја и евалуација корисничког искуства помажу библиотекама да разумију потребе корисника и унаприједи дигиталну понуду.

Друштвене мреже и онлајн заједнице

Коришћење друштвених мрежа и стварање онлајн заједница, у сврху укључивања корисника у рад библиотеке, остаје најважнија окосница свакодневног рада сваке народне библиотеке.

- Присутност на друштвеним мрежама: Библиотеке би требало да створе профил или страницу на популарним друштвеним мрежама попут Фејсбука, Инстаграма, Твитера, Линкедина

3 Маја Дајановић, „ЈУ Народна библиотека Градишка: [апликација]” <https://bit.ly/3v8eo1w> (преузето 20. 5. 2023).

других релевантних платформи. Ово им омогућава директну комуникацију са корисницима и промоцију својих услуга, догађаја и ресурса путем објава, фотографија, видео-записа и других медијских садржаја.

- Интеракција са корисницима: Активно учешће библиотекара на друштвеним мрежама, одговарање на упите корисника, додјеливање корисних савјета и препорука за стварање дијалога са корисницима кључно је за изградњу библиотечко-информационог система.
- Промоција догађаја и програма: Друштвене мреже су изврсна платформа за промоцију догађаја и програма који организује библиотека.
- Онлајн заједнице корисника: Библиотеке могу створити онлајн заједницу корисника путем форума, група друштвених мрежа или платформи за размјену препорука књига. Ове заједнице пружају простор корисницима да подијеле своје омиљене књиге, разговарају о читању, дају препоруке и размењују идеје. Библиотекари могу модерирати ове заједнице и придружити се расправама како би пружили подршку и подијелили своје стручно знање.
- Креативно коришћење медијских формата: Друштвене мреже омогућавају библиотекама да користе различите медијске формате попут фотографија, видео записа, анимација и инфографика како би привукли пажњу корисника. Ови визуелни садржаји могу бити корисни за промоцију књиге, препоруке, цитате, занимљиве чињенице и друге релевантне информације које ће привући кориснике да се укључе и дијеле их с другима.
- Партнерство библиотека са водећим инфлуенсерима:⁴ Представља иновативан начин да се подстакне интересовање за читање. Већина стручњака сматра да су инфлуенсери будућност маркетинга, јер се показало да људи, а посебно млади, уопште не вјерују традиционалним рекламама. Уколико је та реклама „сервирана” путем инфлуенсера, то је чини много

4 Особа која путем друштвених мрежа зарађује новац, тако што рекламира одређене производе.

аутентичнијом, и самим тим убједљивијом. Библиотека може искористити заинтересованост инфлуенсера за њене услуге како би се промовисала и дошла до што већег броја, првенствено младих корисника.⁵ Инфлуенсери из свијета литературе и књига имају јединствену могућност да допринесу оживљавању културе читања. Таква сарадња може укључивати дискусије о омиљеним књигама, интеракцију са пратиоцима у вези са препорукама за читање и креативно дијељење књижевних искуства. Овакви партнери могу омогућити библиотеци да достигне нове аудиенције кроз своје популарне друштвене мреже и аудио-визуелни садржај. Такође, могуће је организовати виртуелне књижевне догађаје гдје се инфлуенсери и чланови заједнице састају да размјењују мишљења о књигама и дијеле своје утиске.

- Праћење аналитике и евалуације успјешности: Библиотеке треба да прате аналитику друштвених мрежа како би успјешно оцијениле своју присутност и ангажман на њима. Такође је важно прикупљати повратне информације од корисника и процијенити њихово задовољство како би се побољшала комуникација и пружање услуга на друштвеним мрежама.
- Праћење трендова и иновација: Друштвене мреже и онлајн заједнице брзо се мијењају те је важно да библиотеке буду свјесне нових трендова и иновација. Праћење нових платформи, алата и стратегија на друштвеним мрежама омогућава библиотекама да остану релевантни и корак испред, прилагођавајући свој приступ и садржај како би привукли и задржали кориснике.

Правилна примена коришћења друштвених мрежа и стварања онлајн заједница помоћи ће библиотекама да изграде снажну присутност на дигиталним платформама, побољшају интеракцију са корисницима и потакну ангажман у читању и у култури. Примјена нових облика руковођења, спровођење ауто-

5 Милица Матијевић, Елизабета Георгиев, „Зед генерација као публика библиотека: инфлуенсери, друштвене мреже, мобилне апликације”, *Иновације и трендови у библиотекарству: зборник радова XV међународне конференције БДС, Београд-Чачак, 12-14. децембар 2018*, уредник др Богдан Трифуновић, 27-40 (Београд: Библиотекарско друштво Србије, 2019), 27-40.

матизације и модернизације библиотечког пословања мора имати приоритет и у нашим условима.⁶

Креативни простори

Стварање креативних простора унутар библиотеке, као што су мејкерсπεјс⁷ у библиотеци или дигитални студији, омогућава корисницима да истражују нове технологије, развијају вјештине и учествују у различитим облицима креативности. Многе библиотеке су откриле да мејкерски простори додају велику вриједност улози библиотечког простора у дигиталном свијету и да се култура креатора уклапа у постојећу мисију библиотека, у циљу промовисања дигиталне писмености, дигиталне креативности и предузетништва у њиховим локалним заједницама.⁸ Креативни простори у народним библиотекама пружају корисницима могућност да истраже, стварају и учествују у креативним пројектима. Они се ослањају на опремљеност, техничку подршку, едукацију и простор за сарадњу како би потакнули креативност и стваралаштво код корисника. Кроз креативне пројекте, корисници могу развијати нове вјештине, изражавати своје идеје и инспирисати друге. Креативни простори у народним библиотекама имају потенцијал да постану центри иновације, интеракције и креативности у заједници.

Додатне ставке које се могу размотрити у вези с креативним просторима укључују више аспеката:

- Партнерства са локалним организацијама и стручњацима: Библиотеке могу успоставити партнерства са локалним умјетничким школама, дизајнерским студијама, технолошким стартапима и другим релевантним организацијама како би прошириле понуду креативних ресурса и знања. Ова партнерства могу омогућити библиотекама приступ додатним

6 Мирко С. Марковић, *Biblioteca futura* (Београд, Чигоја штампа, 2002), 20.

7 Иновативна услуга у модерним јавним библиотекама које промовишу учење кроз игру.

8 Весна Црнковић, „Maker space – простор за стварање, а не само за конзумирање”, *Иновације и трендови у библиошекарству: зборник радова XV међународне конференције БДС, Београд–Чачак, 12–14. децембар 2018*, уредник др Богдан Трифуновић (Београд: Библиотечарско друштво Србије, 2019), 85–96.

алатима, експертизима и програмима који ће обогатити креативне просторе и понудити корисницима разноврсне могућности за изражавање и учење.

- Потпору локалној креативној заједници: Библиотеке могу пружити подршку локалној креативној заједници тако што ће омогућити приступ простору, алатима и ресурсима. То може укључивати умјетнике, дизајнере, писце, музичке и друге креативце који ће имати прилику дијелити своје радове, одржавати радионице, предавања или изложбе у креативном простору. На тај начин се ствара синергија између библиотеке и локалне креативне заједнице, што за резултат има размјењивање знања и стварање инспиративног окружења за све учеснике.
- Флексибилност и прилагодљивост: Креативни простори требало би да буду флексибилни и прилагодљиви како би задовољили различите потребе корисника. То може укључити могућност преуређења простора, промјене распореда или опреме и алата према захтјевима корисника. Библиотеке би требало да послушају потребе и вреднују повратне информације корисника те редовно надограђују и унапређују креативне просторе како би остале релевантне и атрактивне за своју заједницу.

Креативни простори у народним библиотекама нуде могућности за учење и изражавање и подстичу инспирацију. Они промичу креативност, иновацију и размјену идеја међу корисницима. Кроз правилно опремење, подршку, сарадњу и прилагодљивост, креативни простори постају динамична средишта у којима се стварају нове вјештине, промовише се културна разноликост и потиче се креативно размишљање. Осим тога, могу пружати подршку развоју дигиталне писмености међу корисницима. То укључује приступ образовним ресурсима, едукативним платформама, онлајн курсевима и радионицама о дигиталним алатима и технологијама. Библиотеке могу да организују специфичне програме или активности усмјерене на дигиталну креативност, попут веб-дизајна, програмирања, блогирања, дигиталне фотографије или видео продукције. Осим тога, могу и послужити као инку-

батори за стартапове⁹ и предузетнике. Библиотеке могу пружити потребне ресурсе, менторство и простор за младе подузетнике који желе развијати своје идеје и иновације. Ови простори могу подржавати развој технолошких стартапова, умјетничких пројеката, књижевних часописа или других креативних предузећа. На тај начин библиотеке постају центри за подузетништво и иновације у локалној заједници.

И најзад, креативни простори могу бити платформе за потицање сарадње и интеракције међу корисницима. Могу да организују пројекте или изазове који потичу кориснике да раде на заједничким иновативним подухватима. Ове активности могу укључивати тимски рад, размјену идеја и ресурса, те заједничко стварање умјетничких или дигиталних садржаја. Креативне колаборације помажу у изградњи заједничког идентитета и јачању веза унутар локалне заједнице.

Промоција важности читања

Библиотеке би требало да активно промовишу важност читања и образовања у заједници јер „читање је скуп когнитивних, афективних, телесних и комуникативних активности, који обухвата и оно што непосредној интеракцији са конкретним текстом претходи (избор мјеста, времена, позе, предмета, медија и начина читања), и оно што читање тог штива накнадно продужава, дочитавање које се врши усменим или неким другим каналом и форматом дијељења и преношења утисака, тумачења, запажања, афективних ознака и асоцијација везаних за штиво, које се онда третира и као катализатор и медијатор властите интимности и личног идентитета односно, тзв. укуса”.¹⁰ То може укључивати кампање, јавне наступе, сарадњу са школама и образовним институцијама те промицање читања као средства за лични раст, забаву и разумијевање свијета. Дакле,

9 Стартапи су углавном новостворене компаније, односно почетници у пословању.

10 Виолета В. Стојменовић и др., „С књигом, заједно: књигозбори у виртуелном друштву”, Библиотекар, бр. 1 (2022): 9–38. <https://bit.ly/41soJkZ> (преузето 21. 8. 2023).

кључно је да се библиотеке прилагоде промјенама у дигиталном добу, али истовремено да задржавају улогу као мјеста која промичу читање, приступ информацијама и култури. Интеграција технологије, ангажовање програма и догађања те непрестано прилагођавање корисничким потребама биће кључни фактори како би библиотеке остале релевантне и привлачне у 21. вијеку.

Један од најважнијих начина промовисања читања је образовање. Школе и друге образовне установе треба да обезбиједи квалитетан наставни план и програм који укључује редовно читање књига и другог писаног материјала. Такође је важно да наставници подстичу своје ученике на читање, препоручују добре књиге и пружају им подршку у развоју читања. Јавне библиотеке играју кључну улогу у промовисању читања. Требало би да буду доступне свима и да нуде широк избор књига за све узрасте и интересовања. Организовање књижевних догађаја, књижевних клубова, такмичења у читању и других активности може привући људе да читају и уживају у књигама. Промовисање значаја читања може се вршити кроз различите кампање и догађаје. На примјер, национални или локални мјесеци читања могу подстаћи људе да се више посвете читању. Књижевни фестивали, сајмови књига, књижевне вечери, читалачке трибине и слични догађаји, могу се организовати како би привукли пажњу јавности и подстакли интересовање за читање.

У данашњем дигиталном добу, важно је искористити предности технологије за промовисање читања. Дигиталне платформе попут е-књига, аудио-књига и онлајн библиотека омогућавају људима да приступе књигама на лак начин. Мобилне апликације или веб-странице посвећене читању такође се могу развити, нудећи препоруке за књиге, изазове читања и друге интерактивне садржаје. Млади људи често показују мање интересовања за читање, па је важно да их библиотека поставља у посебан фокус у процесу промоције читања. Медији играју важну улогу у промовисању читања кроз извјештавање о књигама, ауторима и књижевним догађајима. Рецензије књига, интервјуи са писцима и приче успјешних читалаца могу изазвати интересовање и мотивисати људе да читају више. Могу се орга-

низовати и телевизијске или радио емисије посвећене књигама и читању, где се расправља о литератури и препоручују се књиге.

Организације и институције могу покренути образовне кампање које наглашавају важност читања. Ове кампање могу укључивати постере, флајере, видео записе и друге медије који истичу предности читања и подстичу људе да редовно читају. Кампање могу бити усмјерене на различите групе људи, као што су дјеца, родитељи, старије особе и мањинске групе. Сарадња са ауторима и издавачима може бити веома ефикасна у промовисању читања. Аутори могу учествовати у јавном говору, предавањима или радионицама како би подијелили своја искуства и инспирисали публику да чита. Издавачке куће могу да подрже промоцију читања кроз спонзорства, донације књига или организовање књижевних догађаја. Награде за књижевност и читање могу привући пажњу јавности и подстаћи интересовање за књиге. На примјер, Националне књижевне награде или награде за најбољег младог читаоца могу мотивисати људе да се више укључе у читање. Награде за унапређење читања могу се додијелити и школама, библиотекама или организацијама које се истичу у овој области.

Коначно, промоција значаја читања треба да укључи стварање позитивног става према читању у друштву. Родитељи могу бити узор својој дјечи читајући им приче, разговарајући о књигама и заједно посјећујући библиотеке. Поред тога, важно је нагласити да читање није само средство забаве, већ доноси и многе предности, као што су развијање емпатије, побољшање концентрације, проширење ријечника и јачање критичког мишљења. Менторство и волонтирање су сјајни начини за подршку читању међу младима. Старији ученици или одрасли могу бити ангажовани као ментори како би помогли млађим читаоцима да развију вјештине читања и мотивисали их да користе литературу. Волонтерске активности се такође могу организовати у библиотекама или школама као што су читаонице, које ће подстаћи људе да се укључе у процес описмењавања кроз конзумирање књига.

Важно је промовисати различитост у књигама и конзумацији културе. Ово укључује објављивање књига различитих

жанрова, тема и перспектива, како би се сви читаоци осјећали представљено и укључено. Промовисање књига које су написали аутори из различитих култура, националности и искустава помаже у разумевању и поштовању различитости. Читање се може повезати са другим активностима како би се подстакло интересовање за читање. На примјер, организовање књижевних вечери са музиком, плесом или умјетношћу може привући људе који иначе не би били склони читању. Могу се организовати и догађаји као што су филмске пројекције књижевних адаптација или позоришне представе.

Промовисање значаја читања је континуиран процес који захтијева напоре различитих актера у друштву, укључујући образовне институције, библиотеке, медије, организације, родитеље и саму заједницу. Његова сврха је стварање читалачке културе у којој читање постаје не само активност, већ и вриједност која обогаћује и развија људе. Библиотеке су и у прошлости биле важан и незамјењив дио образовних система, али данас су оне неформални центри знања. Формирање дигиталних колекција омогућило је да научна сазнања и информације буду одмах доступне сваком појединцу, заинтересованом да му приступи, што је у складу са начелима демократски уређених држава. Истовремено, дигитализација научне грађе олакшава и убрзава самостални истраживачки рад, а транспарентна природа е-библиотека, као и обиље аутентичног и непристрасно датог материјала пружа сваком заинтересованом истраживачу могућност доношења сопственог суда о различитим културолошко-историјским, друштвено-политичким и другим темама.¹¹

Закључак

У раду је приказано мјесто које у садашњем времену заузимају народне библиотеке, кроз призму будућности и њихове кориснике те се изводи закључак да ће библиотеке и даље имати важну улогу у друштву, али ће бити неопходна дигитална транс-

11 Весна Р. Живковић и Јелка Панић, „Значај дигиталних библиотека у подстицању самосталног учења у мултимедијском окружењу”, *Читалиште*, бр. 40 (2022): 69–75. <https://bit.ly/3twXM2P> (преузето 24. 8. 2023).

формација у сваком сегменту. Дигиталне трансформације јавних библиотека имају изузетан утицај на пружање услуга, доступност информација и интеракцију са корисницима. Кроз имплементацију нових технологија, јавне библиотеке постају динамична и интерактивна чворишта за читање, истраживање и учење без обзира на физичку локацију корисника.

Кроз активности, библиотеке се повезују са публиком на нов и динамичан начин. Такође, дигиталне трансформације јавних библиотека пружају могућности за развој напредних алата за претраживање и организовање информација, олакшавајући корисницима проналажење релевантних извора и ресурса. Напредне технологије као што су вјештачка интелигенција и машинско учење могу се примијенити за обраду великих количина података како би се корисницима пружиле персонализоване препоруке и подршка у истраживању.

Исто тако, дигитализација омогућава библиотекама да развијају сарадњу и партнерство са другим институцијама, као што су музеји, архиви и образовне организације. Њихова повезаност доприноси обogaћивању дигиталног културног наслеђења и стварању нових облика учења и истраживања. Међутим, важно је нагласити да дигиталне трансформације не замјењују традиционалне библиотечке услуге, већ их допуњују. Физички простор библиотеке и даље има значај као мјесто сусрета, интеракције и дружења.

Литература:

1. Билбија, Биљана. *Основи библиоџекарства*. Бањалука, 2015.
2. Живковић Весна и Јелка Панић. „Значај дигиталних библиотека у подстицању самосталног учења у мултимедијском окружењу”, *Читалиште*, бр. 40 (2022): 69–75.
<https://bit.ly/3twXM2P> (преузето 24. 8. 2023).
3. Марковић, Мирко. *Biblioteca futura*. Београд, 2002.

4. Матијевић, Милица, Георгиев, Елизабета. „Зед генерација као публика библиотека: инфуленсери, друштвене мреже, мобилне апликације”, *Иновације и трендови у библиошкекарству: зборник радова XV међународне конференције БДС, Београд-Чачак, 12-14. децембар 2018*, уредник др Богдан Трифуновић, 27-40. Београд: Библиошекарско друштво Србије, 2019.
5. Стојменовић, Виолета В. и др. „С књигом, заједно: књигозбори у виртуелном друштву”. *Библиошекар*, бр. 1 (2022): 9-38. <https://bit.ly/41soJkZ> (преузето 21. 8. 2023).
6. Црнковић, Весна. „Maker space – простор за стварање, а не само за конзумирање”, *Иновације и трендови у библиошкекарству: зборник радова XV међународне конференције БДС, Београд-Чачак, 12-14. децембар 2018*, уредник др Богдан Трифуновић, 85-96. Београд: Библиошекарско друштво Србије, 2019.

The Struggle for Reading in the 21st Century – A Race against Time

Summary: Public libraries are valuable resources in society. Although reading may seem less popular in the light of digital media, there are several ways libraries can retain their users and adapt to changes in the 21st century. How public libraries can attract and retain users in the digital age is discussed in this paper. First of all, every public library must enable digital accessibility to all its services. The library should provide access to digital content to enable users to read e-books, audiobooks, magazines, and other digital resources. This provision of access to computers with access to the internet or only to a Wi-Fi network for users in the library becomes the most important form of public library work. Libraries can use social networks such as Facebook, Instagram, and Twitter to communicate with their users and promote their services. Creating online communities of users through forums or groups to share reading recommendations can also help maintain interest in reading. Organizing workshops for users on the use of digital devices, e-books, and other technological tools, can help increase digital literacy and self-confidence of users in using new technologies. Public libraries can use technology to personalize recommendations for books and other materials based on

users' interests. For example, they can implement recommendation systems similar to those used by online stores and streaming platforms. By collaborating with other educational institutions, bookstores, museums, and other cultural institutions, they can create synergy between different forms of cultural experiences. This may include organizing joint events, literary festivals, lectures, and workshops.

Keywords: libraries, librarians, users, readers, web editions of libraries, library in your pocket, reading, mobile devices, mobile applications, internet, e-services.

Примљен рукојис 29. 6. 2023.

Исправке рукојиса 30. 8. 2023.

Прихваћен за објављивање 5. 9. 2023.